

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของการวิจัย งานวิจัยประยุกต์ เชิงคุณภาพ

การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

1) การเลือกพื้นที่ศึกษา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2) ประชากร ในการศึกษาได้ทำการศึกษา 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้ผลิตชาเหมียงในเขตตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มี 13 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านปายางหนาด หมู่ที่ 2 บ้านปางมะกล้วย หมู่ที่ 3 บ้านผาเต็ง หมู่ที่ 4 บ้านป่าแป๋ หมู่ที่ 5 บ้านแม่เลา หมู่ที่ 6 บ้านปางลั่น หมู่ที่ 7 บ้านแม่ไคร้ หมู่ที่ 8 บ้านแม่สะแะ หมู่ที่ 9 บ้านแม่แม่ม หมู่ที่ 10 บ้านแม่ น้ำแฉ่ม หมู่ที่ 11 บ้านท่าผา หมู่ที่ 12 บ้านกัวกล้วย-ปางมะโอ หมู่ที่ 13 บ้านขุนห้วยพระเจ้า 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะของชุมชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข รวมทั้งภาคเอกชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้การสำรวจภาคสนาม โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยเก็บข้อมูลจาก 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มประชาชนในชุมชน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง

ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดเชียงใหม่ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการศึกษาในด้านการสร้างเสริมกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง โดยอาศัยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามกิจกรรมดังนี้

1. กระบวนการสร้างความรู้กลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง (Appreciation) นักวิจัยและเจ้าหน้าที่สำนักปลัดอบต.ป่าแป๋ ร่วมประชุมเพื่อกำหนดประเด็นที่ชุมชนต้องการเสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียงได้อย่างเหมาะสมใน 3 ประเด็นได้แก่

1.1 เวทีการรับฟังแนวคิดและความต้องการในการกำหนดแนวทางการบริหารกลุ่มฯ จากความคิดเห็นของคนในชุมชน

1.2 เวทีการให้ความรู้ด้านกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง ได้แก่ รูปแบบของกลยุทธ์การบริหารกลุ่ม การจัดทำ SWOT การอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางในการพัฒนาบริหารเพื่อสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขัน

1.3 การประชุมระดมความคิดเห็นในการจัดโครงสร้างการทำงานเป็นเครือข่ายจัดการกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง

2. กระบวนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence) หลังจากการเตรียมความรู้ของชุมชนเพื่อการจัดการกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง ขั้นตอนต่อไปคือการสร้างกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมีปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนดังนี้

2.1 การทำแผนกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือโดยการพัฒนาลิขสิทธิ์ของกลุ่ม

2.2 ความร่วมมือของหน่วยงานด้วยการร่วมจัดระบบการบริหารจัดการกลุ่มฯ

3. กระบวนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control) เพื่อให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียงอย่างยั่งยืนในชุมชน

4. การจัดเวที ค้นข้อมูลและองค์ความรู้ เพื่อนำเสนอผลการเรียนรู้จากโครงการวิจัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงให้สามารถเป็นวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม

5. การประเมินการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถามการประเมินตนเองของกลุ่มชุมชนเพื่อชี้วัดความสามารถในการบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

6. การวิเคราะห์เชิงประจักษ์

การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านการบริหารจัดการกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียงที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์การส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มฯ โดยจะนำมาหาบทสรุปของบริบทแต่ละกลุ่มร่วมกันแล้วทำการจำแนกเป็นหมวดหมู่ (Bloomberg and Volpe, 2012) เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียงโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลป่าแบ่ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารวิสาหกิจแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตชาเหมียง ซึ่งการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายเป็นสิ่งจำเป็นในการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Berg & Lune, 2012) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

1. การทบทวนเอกสาร (Document reviews) ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะโดยชุมชนในบริบทชุมชนในลักษณะต่างๆ หลายกรณีศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้าน SWOT และการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถการบริหารที่เหมาะสม จากการสร้างคำถามปลายเปิดที่มีรูปแบบและตอบคำถามแบบเรียงความสั้นๆ เกี่ยวกับแนวคิดการบริหารกลุ่มฯ การส่งเสริมกิจกรรม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ การสัมภาษณ์เป็นการสนทนากลุ่มโดยเจาะประเด็น (Focus group discussions) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

3. แบบสังเกตการณ์ (Observation) หรือการจดบันทึก (Note taking) ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มฯ โดยชุมชนมีส่วนร่วม และทำการจดบันทึกเพื่อนำข้อมูลมาทำการสรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินกิจกรรม การสังเกตจะเป็นการทำให้เห็นพฤติกรรมหรือการปฏิบัติบางอย่างที่ไม่ได้กล่าวถึงจากการสัมภาษณ์หรือข้อมูลบิดเบือนจากการสัมภาษณ์

